

Fortsatt tvångsarbete på underleverantör till Fritidsresor och Ving

Bakgrund

I rapporten "Ingen solskenshistoria" granskade Fair Trade Center och Schyst resande 2012 arbetsvillkoren på hotell i Thailand och Turkiet som anlitas av Apollo, Ving och Fritidsresor. Under granskningen uppdagades grova kränkningar av mänskliga rättigheter på ett tvätteri i Phuket som anlitas av hotell som Fritidsresor och Ving använde. Där tvättades handdukar, sängkläder och andra textilier för hotellens räkning.

På tvätteriet förekom då både tvångsarbete och barnarbete. De burmesiska migrantarbetarna som var anställda av tvätteriet uppgav att arbetsgivaren hade beslagtagit deras pass och arbetstillstånd och att de upprepade gånger hade blivit hotade med vapen av arbetsgivaren när de försökt få tillbaka dessa. Lönen var under minimilön och arbetarna hade inga lediga dagar eller semester. Rasterna var korta och flera arbetare hade svimmat av utmattning. Det fanns ett tiotal barn mellan 14-16 år som hade samma arbetsuppgifter och arbetstider som vuxna men tjänade en lägre lön.¹

Fair Trade Center kontaktade Ving och Fritidsresor i juni 2012, fem månader innan rapporten publicerades, med uppmaningen att företagen skulle agera snarast då arbetsvillkoren på tvätteriet innebar en stor risk för arbetarna. En lista på föreslagna åtgärder bifogades. Fritidsresor valde att inte agera alls. Ving gjorde ett oanmält besök på tvätteriet, där inga missförhållanden uppdagades, enligt dem. Ving planerade då fler oanmälda besök på tvätteriet.

Kort före publiceringen av rapporten i oktober 2012 hade situationen på tvätteriet inte förbättrats. I samband med publiceringen rapporterade SVT:s Aktuellt om kränkningarna på plats i Thailand och intervjuade anställda burmesiska migrantarbetare som bekräftade uppgifterna från Fair Trade Centers och Schyst resandes rapport.

Hösten 2013, i samband med ett rundabordsamtal som Fair Trade Center arrangerade, rekommenderades Ving och Fritidsresor att anlita utomstående expertis för att utreda fallet samt föra dialog med lokala organisationer och fackföreningar gällande tvätteriet.

Metod

En uppföljning av situationen på tvätteriet gjordes i juli 2014 av organisationen Foundation for Education and Development (FED) i Thailand, på uppdrag av Fair Trade Center och Schyst resande. FED är en ideell förening som arbetar med burmesiska migranternas mänskliga rättigheter i Thailand och håller bland annat utbildningar för migrantarbetare. Organisationen gjorde även research om situationen på tvätteriet i samband med "Ingen solskenshistoria" 2012.

Enligt FED har det i år varit mycket svårt att få till stånd intervjuer med anställda på tvätteriet. En anledning till detta är att de flesta migrantarbetare som intervjuades 2012 inte längre

¹ Hela rapporten "Ingen solskenshistoria" med mer information om fallet kan läsas här: <http://fairtradecenter.se/node/1533>

arbetar där. FED uppger också att flera migrantarbetare som de kontaktat är mycket rädda för repressalier från arbetsgivaren och de vågar inte berätta sin historia. FED har dock lyckats genomföra intervjuer med fem migrantarbetare vara en man och fyra kvinnor. Dessutom har kortare telefonintervjuer genomförts med några migrantarbetare via telefon.

Nuläge

Enligt de intervjuade migrantarbetarna fortgår merparten av kränkningarna av mänskliga rättigheter på tvätteriet.

I dagsläget arbetar cirka 80 burmesiska migrantarbetare på tvätteriet. Arbetarna uppskattar att omkring 50 migrantarbetare har slutat sin anställning på tvätteriet sedan 2012.

Migrantarbetarna har antingen avskedats på grund av arbetsgivarens misstankar om att de har sökt hjälp av och rapporterat om kränkningarna till lokala organisationer eller för att de inte står ut med arbetsvillkoren längre och ”frivilligt” lämnat arbetsplatsen, enligt intervjuerna. Efter Vings besök på tvätteriet ska tvätteriets ledning ha kallat till ett möte med migrantarbetarna där de varnade arbetarna:

”Vi vet vilka personer som informerade dessa organisationer och vilka som träffade frivilligorganisationer för att klaga på arbetsvillkoren eftersom några av era kollegor (andra migrantarbetare) har berättat det för oss. Ni berättade för utomstående och försökte svärta ner vårt rykte.”

Endast en migrantarbetare är kvar på tvätteriet, av de fyra som intervjuades 2012. Enligt arbetaren har ledningen på tvätteriet satt i system att anställa nyanlända burmeser som inte klagat på arbetsvillkoren. Nyanlända migrantarbetare har begränsad kunskap om sina rättigheter, hur lagstiftningen ser ut och de har dessutom svårare att försvara sina rättigheter om de blir utsatta för kränkningar. Migrantarbetarna är även rädda för att bli deporterade tillbaka till Burma, om de framför klagomål till arbetsgivaren.

Löner och arbetstider

I mars 2013 lovade ledningen högre löner till de anställda efter påtryckningar från Ving. Lönen höjdes då från ca 240 baht (ca 59 kr) till 300 baht per dag (ca 74 kr), vilket motsvarar minimilönen i Phuket. Däremot har arbetsgivaren slutat betala ut en bonus som tidigare gavs till alla arbetare, vilket gör att den totala lönehöjningen inte är så stor i verkligheten.

Övertidsarbete är vanligt på tvätteriet, de flesta migrantarbetare arbetar tio timmar om dagen eller mer och får ingen övertidsersättning. Ingen betald semester eller föräldraledighet existerar för migrantarbetarna på tvätteriet, vilket strider mot den thailändska lagen.

Tvångsarbete

Migranternas tillfälliga pass och arbetstillstånd är fortfarande beslagtagna av arbetsgivaren,

vilket innebär att de är helt i händerna på arbetsgivaren och deras rörelsefrihet är inskränkt. I praktiken utsätts de för tvångsarbete, enligt ILO:s definition.²

Migranterna måste betala en deposition på 3 000 baht (ca 740 kr eller en tredjedels månadslön) till arbetsgivaren för att få tillbaka dokumenten vid kortare resor under ledigheter. Depositionen måste betalas 15 dagar i förväg och betalas inte tillbaka om migranten byter arbetsplats eller flyttar tillbaka till Burma.

I dagsläget går det inte att utesluta att barnarbete fortfarande förekommer på tvätteriet. Eftersom de migranter som den lokala organisationen FED talat med inte har tillförlitliga identitetshandlingar går åldern inte att fastställa.

Charterarrangörernas agerande

Fritidsresors svar till Fair Trade Center på hur man hanterat fallet var 2012 att de för närvarande inte har kapaciteten att kontrollera sina samarbetspartners underleverantörer men att de ”på sikt” hoppas kunna vara med och påverka. Sedan 2012 har ingen mer information från företaget gällande fallet kommunicerats.

Enligt migrantarbetarna har Ving gjort två besök på tvätteriet, ett under 2012 och det andra 2013. Tvätteriets ledning såg båda gångerna till att Ving endast träffade burmeser med koppling till arbetsgivaren och inte talade med de arbetare som berördes av kränkningarna. De arbetare som Ving träffade menade att de var nöjda med arbetsvillkoren på tvätteriet men i praktiken går de, enligt de intervjuade migrantarbetarna, endast i ledningens ledband. Arbetsgivaren valde ut de arbetare som de hade bättre kontakt med och lät endast dessa prata med besökarna från Ving. Enligt de intervjuade arbetarna träffade inte Ving de drabbade migrantarbetarna vid något av besöken. En arbetare uppger även att de var rädda för att prata med besökarna och berätta sin historia, utan arbetsgivarens tillstånd.

Slutsats

Sedan 2012 har situationen på tvätteriet snarast förvärrats eftersom ett 50-tal migrantarbetare antingen har avskedats eller sett sig tvungna att lämna arbetsplatsen på grund av missförhållanden. Fortfarande pågår tvångsarbete vilket är en grov kränkning av migranternas mänskliga rättigheter. Övertidsarbete utan ersättning och ingen betald semester eller föräldraledighet är också vardag för arbetarna och strider mot den thailändska lagstiftningen. Den enda förbättring som har åstadkommit är att arbetarna får en lagenlig minimilön.

I drygt två år har Fritidsresor och Ving haft kännedom om de grova människorättskränkningar som sker på tvätteriet i Phuket utan att situationen nämnvärt har förbättrats. Det är mycket anmärkningsvärt att inte kraftfullare åtgärder har vidtagits från företagets sida under denna tid.

Fallet belyser vikten av att som företag arbeta proaktivt med riskanalyser och att förebygga kränkningar innan de uppstår, både hos leverantörer och underleverantörer. De undermåliga

² ILO, Fundamental Conventions, <http://www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang--en/index.htm>

arbetsvillkoren på tvätteriet är endast *ett* exempel på missförhållanden i leverantörsledet. Risken är stor att liknande kränkningar av mänskliga rättigheter kan finnas hos andra leverantörer och underleverantörer till charterarrangörerna.

Fair Trade Center och Schyst resande uppmanar återigen Fritidsresor och Ving att agera enligt rekommendationerna nedan och i enlighet med FN:s ramverk för företag och mänskliga rättigheter³.

Specifika rekommendationer till Ving och Fritidsresor gällande tvätteriet:

- Agera kraftfullt för att stoppa kränkningarna av mänskliga rättigheter på tvätteriet. Ving och Fritidsresor bör ha ett möte snarast med den lokala organisationen FED och det thailändska fackförbundet inom hotellsektorn i Phuket för att diskutera hållbara åtgärder.
- Serösa kontroller av arbetsvillkoren på tvätteriet bör ske på regelbunden basis, utföras av experter och vara oanmälda. Intervjuer av burmesiska migranter bör ske med hjälp av tolk till burmesiska och på en plats utanför arbetsplatsen där de kan tala fritt.
- Ett särskilt avtal, så kallat Memorandum of Understanding (MOU), bör upprättas mellan charterföretagen och tvätteriet, baserat på migrantarbetares rättigheter i Thailand.
- Charterarrangörerna bör ge arbetarna information om vart de kan vända sig för att få rättsligt stöd och hjälp om problem uppstår.

Generella rekommendationerna till alla charterarrangörer:

- Gör en grundlig riskanalys gällande mänskliga rättigheter på resmålen och arbeta förebyggande samt ingrip när kränkningar uppstår, i enlighet med FN:s ramverk för företag och mänskliga rättigheter.
- Genomför seriösa kontroller av arbetsvillkoren på hotell och leverantörer där exempelvis intervjuer med arbetare och ledning ingår tillsammans med en genomgång av dokumentation. Det som ska styra var kontroller sätts in i leverantörskedjan är inte främst hur nära affärsrelation man har till sin leverantör eller underleverantör utan hur hög risken är för kränkningar mot de mänskliga rättigheterna.
- Säkerställ att hotellen och deras underleverantörer följer lagstiftningen gällande övertid och övertidsersättning, betald semester, föräldradighet, sjukskrivning och ersättning vid arbetsrelaterade olyckor och att migrantarbetare inte diskrimineras.
- Om kränkningar av mänskliga rättigheter uppdagas i leverantörsledet, agera kraftfullt för att förbättra situationen i dialog med lokala organisationer och fackföreningar.

³ Ruggie John, 2011. Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, <http://www.business-humanrights.org/media/documents/ruggie/ruggie-guiding-principles-21-mar-2011.pdf>

FAIR TRADE CENTER

Fair Trade Center är en ideell förening som arbetar för en mer rättvis världshandel. Vi bevakar svenska företags handel med låglöneländer. genom dialog, kampanjer och konsumentupplysning vill vi få företag att handla med respekt för människor och miljö.

www.fairtradecenter.se

Nätverket Schyst resande är ett samarbete mellan sex organisationer som lyfter frågor om hållbar turism. I nätverket ingår Hotell- och restaurangfacket, IOGT-NTO-rörelsen, Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga, Unionen och Fair Trade Center.

www.schystresande.se

© Fair Trade Center och Schyst resande 2014.

Text: Malin Kjellqvist, Fair Trade Center.

Detta material är helt eller delvis finansierat av Sida, styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvar är uteslutande författarens.